

35. rocznica wprowadzenia stanu wojennego – uroczystości i wydarzenia przygotowane przez IPN

Instytut Pamięci Narodowej przygotował wiele uroczystości i imprez w całym kraju, by uczcić ofiary stanu wojennego, a także przypomnieć cenę, jaką zapłacili Polacy za decyzję podporządkowanej Moskwie ekipy Wojciecha Jaruzelskiego.

Jak co roku, zachęcamy do włączenia się do akcji społeczno-edukacyjnej „Ofiarom stanu wojennego. Zapal światło Wolności”. Odbędzie się 13 grudnia pod patronatem honorowym prezydenta RP Andrzeja Dudy, udział w niej weźmie wielu polityków i tysiące Polaków, którzy zechcą o 19.30 zapalić w oknie świecę, by upamiętnić tych, którzy z powodu represji w czasie „grudniowej nocy” nie doczekali wolnej Polski. W akcji można wziąć udział także zapalając świeczkę wirtualnie na stronie swiatlowolnosci.ipn.gov.pl.

Kampania społeczna IPN „Zapal Światło Wolności” nawiązuje do gestu solidarności, jaki wobec Polaków w Wigilię Bożego Narodzenia 1981 r. wykonało wielu mieszkańców Zachodu. Na znak jedności z rodakami świecę w oknie Pałacu Apostolskiego w Watykanie zapalił Jan Paweł II, a wezwał do tego również ówczesny prezydent USA Ronald Reagan.

Iluminacje, koncerty, żywe lekcje historii

Wiele ważnych budynków i obiektów w kraju – jak Stadion Narodowy, katowicki Spodek, gdański Pomnik Poległych Stoczniovców czy Tauron Arena i Teatr Bagatela w Krakowie – zyskają iluminacje i specjalne napisy, upamiętniające obchody rocznicy stanu wojennego. Przygotowaliśmy też drukowaną jednodniówkę (można ją także pobrać w formacie pdf ze strony pamiec.pl), przypominającą, czym był stan wojenny, i reprinty pocztówek drukowanych w podziemiu w czasie stanu wojennego. IPN przygotował również informacje dla szkół oraz tysiące naklejek i ulotki ze światłem wolności.

Zapraszamy także na koncert artysty „Piwnicy pod Baranami” – Mieczysława Świąćickiego pt. „Żyłem... Żyliśmy na krawędzi historii”. Wystuchamy go 10 grudnia o godz. 18.00 w Studiu Polskiego Radia im. W. Lutosławskiego. Koncert towarzyszy audycji, którą poprowadzi Jarosław Witaszczyk – aktor i konferansjer, współpracujący z IPN i Muzeum Katyńskim, dyrektor Teatru

Oratorium w Warszawie. Darmowe bilety na tę imprezę można pobrać na facebooku Strefy Edukacyjnej IPN.

Od 9 grudnia zachęcamy także na Przystanku Historia w Warszawie do obejrzenia instalacji „Wolne Słowo” Małgorzaty Grabowskiej-Kozery. Nawiązuje ona do drukarni podziemnych. Zobaczymy „podażające” w stronę nieba ulotki rozrzucone nad ruchliwą ulicą.

W tym samym miejscu – przy ul. Marszałkowskiej można odwiedzić mieszkanie opozycjonisty – wskrzeszoną podziemną drukarnię i czytelną „bibułę” zarazem. Tu trwają już także warsztaty dla młodzieży, która sama może stworzyć na powielaczu „nielegalną” ulotkę. 15 grudnia – nawet w towarzystwie świadka historii, drukarza, który takie wydawnictwa przed laty przygotowywał.

[Do udziału w innej żywej lekcji historii, przygotowanej w jeżdżącym ulicami Warszawy Ikarusie,](#) zapraszamy 13 grudnia. Trasa autobusu wiedzie przez miejsca związane ze stanem wojennym w Warszawie, m.in. Pałac Mostowskich, więzienie na Rakowieckiej, plac Zamkowy. Wewnątrz można posłuchać opowieści świadków historii – opozycjonistów, którzy przybliżą realia stanu wojennego. Można też posłuchać piosenek tamtego czasu w wykonaniu barda młodego pokolenia – Piotra Kajetana Matczuka. Dodatkową atrakcją jest udział grup rekonstrukcyjnych. Jedna z nich odtwarza ludność cywilną. Dzięki niej pasażerowie odbędą podróż w czasie. Na trasie czekają niespodzianki w postaci patroli milicji przeszukujących autobus w poszukiwaniu kolporterów nielegalnych druków podziemnych. Pojazdem poruszającym się szlakiem miejsc związanych ze stanem wojennym można podróżować w godz. 10.00–18.00.

Również 13 grudnia o 17.30 zapraszamy na promocję książki dr Grzegorza Majchrzaka z Biura Badań Historycznych IPN „Tajemnice stanu wojennego” (Przystanek Historia w Warszawie).

Tego samego dnia w Urzędzie Marszałkowskim w Warszawie o 13.00 zostanie otwarta wystawa „Fenomen Solidarności”. Od 9 grudnia natomiast na placu Piłsudskiego w Warszawie będzie można oglądać wystawę „586 dni stanu wojennego”, która m.in. upamiętnia dramaty ofiar i pokazuje sprzeciw Polaków wobec rządów ekipy Jaruzelskiego.

Zachęcamy także 10 grudnia do udziału w grze miejskiej „Spacerniak 81”, przygotowanej wspólnie z warszawskim IPN, Stowarzyszeniem Wolnego Słowa, Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL oraz Fundacją Odpowiedzialność Obywatelska.

21 grudnia zapraszamy natomiast do Centrum Edukacyjnego IPN im. Janusza Kurtyki przy ul. Marszałkowskiej na koncert „U-rodziny Barda” – impreza odbędzie się w rocznicę urodzin

Przemysław Gintrowskiego.

Lekcje i debaty w całym kraju

13 grudnia przygotowaliśmy zajęcia dla licealistów „Orła WRONa nie pokona, czyli rzeczywistość szkolna lat 80.” w I LO im. Bolesława Limanowskiego w Warszawie. Poprowadzi je Marcin Łaszczyński z Biura Edukacji Narodowej IPN w Warszawie.

Już 7 grudnia w Dzielnicowej Czytelni Naukowej nr XVI „Pod sowami” na Żoliborzu Edyta Gula z Oddziałowego Biura Edukacji Narodowej IPN w Warszawie przeprowadzi zajęcia dla licealistów „»Trzynastego grudnia roku pamiętnego...« - poezja stanu wojennego”. Warsztaty odbędą się w ramach projektu Instytutu - „Historyczne konteksty lektur szkolnych”. Uczniowie poznają codzienność stanu wojennego na podstawie poezji, w tym - anonimowych wierszy i piosenek z tamtego okresu.

8 grudnia o 12.00 w Centrum Kultury w Grodzisku Mazowieckim Marcin Łaszczyński z Biura Edukacji Narodowej IPN przeprowadzi zajęcia dla licealistów „Orła WRONa nie pokona, czyli rzeczywistość szkolna lat 80.”. Warsztaty odbędą się w ramach projektu edukacyjnego IPN „Rogate dusze. Młodzież polska wobec przełomów politycznych”. Uczniowie poznają m.in. sylwetki najmłodszych ofiar stanu wojennego.

Salwa honorowa dla górników, konferencja i koncert

Uroczyste upamiętnimy 16 grudnia 35. rocznicę pacyfikacji kopalni „Wujek”. W obchodach w Katowicach pod patronatem prezydenta RP Andrzeja Dudy weźmie udział prezes IPN Jarosław Szarek. Zaplanowano m.in. przemarsz pod Krzyż Pomnik Górników przy kopalni „Wujek” oraz apel poległych i salwę honorową dla uczczenia ofiar szturmów ZOMO.

Już 7 grudnia podczas konferencji dla nauczycieli w Łędzinach przypominamy o oporze społecznym mieszkańców powiatu bieruńsko-łędzińskiego w rocznicę strajku w kopalniach „Ziemowit” i „Piast”. Organizatorem konferencji jest Oddział Biura Edukacji Narodowej IPN w Katowicach przy współpracy z Wydziałem Edukacji Powiatu Bieruńsko-Łędzińskiego i wsparciu KWK „Ziemowit”.

Katowicki IPN wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Bieruniu we współpracy z Komitetem Roboczym Obchodów 35. Rocznicy Strajku w KWK Piast przygotował też dodatek do Informatora Powiatu Bieruńsko-Łędzińskiego „powiatbl.pl”. Dodatek poświęcony jest dwóm najdłuższym podziemnym strajkom stanu wojennego w KWK „Piast” i KWK „Ziemowit”. Są w nim fragmenty relacji strajkujących i ich bliskich, wybór dokumentów władz partyjnych i MO oraz informacje na

temat procesu górników – uczestników strajku.

13 i 14 grudnia w Katowicach odbędzie się konferencja naukowa „Zbrodnie stanu wojennego – aspekty prawne”. Poznamy m.in. szczegóły śledztw prokuratorów IPN związanych z internowaniami, tłumieniem demonstracji i pacyfikacją strajków, weryfikacją dziennikarzy, stosowaniem tzw. ścieżek zdrowia oraz funkcjonowaniem wojskowych obozów internowania. Specjaliści opowiedzą o prawnych przeszkodach podczas ścigania zbrodni komunistycznych popełnionych w tym okresie, podadzą kulisy śledztwa w sprawie pacyfikacji KWK „Wujek” i KWK „Manifest Lipcowy”. Jednym z prelegentów będzie prokurator Andrzej Pozorski – dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu IPN.

Wśród akcji pod patronatem Instytutu jest także Bieg Dziewięciu Górników, zaplanowany na 16 grudnia. Weźmie w nim udział 400 uczniów wraz z opiekunami z 40 szkół województwa śląskiego.

17 grudnia zapraszamy natomiast o 17.30 na wielki koncert w Międzynarodowym Centrum Kongresowym w Katowicach. Usłyszymy tam nie tylko „kultowe” utwory z lat 80. w aranżacjach czołowych artystów sceny rockowej, reggae i hip-hopu, ale zobaczymy też multimedialne wizualizacje i animacje. Wystąpią m.in. Paweł Kukiz, Ania Rusowicz czy Dariusz „Maleo” Malejonek, Armia, Janusz „Yanina” Iwański&Y-Band, współpracujący w przeszłości m.in. ze Stanisławem Soyką i Maanamem. Publiczność będzie też miała okazję posłuchać Jana Trebuni-Tutki i wielu innych.

Pomnik Ofiar Stanu Wojennego, konferencje, koncerty

13 grudnia w Gdańsku zostanie odsłonięty Pomnik Ofiar Stanu Wojennego. Stanie w miejscu śmierci Antoniego Browarczyka, ucznia zakładów elektromechanicznych, członka duszpasterstwa dominikańskiego, śmiertelnie postrzelonego podczas protestów pod siedzibą KW PZPR po pacyfikacji strajku w Stoczni Gdańskiej. Pomnik przedstawia sylwetkę leżącego młodego mężczyzny, przykrytego flagą „Solidarności”. Współorganizatorem uroczystości jest IPN.

Gdańszczanie usłyszą koncert zespołów: „Armia”, „Izrael”, „Bielizna”, „Kryzys”, „Fabryka” (Słynna sala BHP w Gdańsku) i zobaczą wystawy – „Antoni Browarczyk – pierwsza ofiara stanu wojennego w Gdańsku (Targ Rakowy) oraz „586 dni stanu wojennego” (Plac Solidarności). Ekspozycje będą otwarte do 5 stycznia 2017 r.

12 grudnia w Głogowie odbędzie się konferencja naukowa „Stan wojenny w Zagłębiu Miedziowym (1981–1983)”. Także w Europejskim Centrum „Solidarności” w Gdańsku na 12 i 13 grudnia zaplanowano konferencję „Stan wojenny w Polsce 1981–1983”.

Prezentacje multimedialne, gry

Oddział IPN w Rzeszowie ogłosił VI edycję konkursu pt. „Stan wojenny w Polsce – Stan wojenny w mojej rodzinnej miejscowości” dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Liczymy, że dzięki niemu powstaną interesujące prezentacje multimedialne.

Poznański oddział IPN 16 grudnia zaprasza młodzież do udziału w grze miejskiej – „Nielegalny eter. Radio »Solidarność«”. Uczestnicy poznają miejsca związane z działalnością tej podziemnej radiostacji. Będzie okazja do zapoznania się z fragmentami audycji Radia „Solidarność” Regionu Wielkopolska.

Trwa akcja edukacyjna Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej w Łodzi [„Śladami wolnego słowa w Łodzi – od Józefa Piłsudskiego do ojca Stefana Miecznikowskiego”](#). Organizatorzy proponują wycieczkę edukacyjną z wykorzystaniem smartfonów. Trasa prowadzi przez miejsca związane z walką o wolność wypowiedzi od czasów carskiego samodzięrzawia, przez okres okupacji niemieckiej, aż do czasów PRL.

Dla grup szkolnych 13 grudnia przygotowano też spotkanie i warsztaty edukacyjne w Muzeum Książki Artystycznej Jadwigi i Pawła Tryznów w Łodzi. Będą mogły przejść trasę „Śladami wolnego słowa” z audioprzewodnikiem, zobaczyć pokaz sitodruku oraz maszyn drukarskich ze zbiorów Muzeum.

To tylko niektóre z imprez, jakie przygotowaliśmy w wielu miastach. Zachęcamy do udziału w nich i pamięci o ofiarach „grudniowej nocy”.

Więcej informacji o obchodach rocznicy stanu wojennego można znaleźć na stronie ipn.gov.pl oraz na stronach 11 oddziałów Instytutu.

[Instytut Pamięci Narodowej na 35. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego w Polsce](#)

**ZAPAL
ŚWIATŁO
WOLNOŚCI**

**13 grudnia
19.30**